

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לְדוֹרוֹת" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: שלמוביץ	שם פרטי: צבי
-------------------	--------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי:		בלועזית
שם פרטי איתו נולדתי: הנרי		בלועזית
שנת לידה:	מין:	ארץ לידה: בלגיה
21/06/1942	זכר	San Gil- Brussel
שם פרטי ושם משפחה של האב: אברהם		שם פרטי ושם נעורים של האם: בורה
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה:		ארץ המגורים:
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:		מקצוע לפני המלחמה:
(יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		(תלמיד, סנדלר, מורה)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: אנטוורפן, בלגיה (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: אנטוורפן		תאריך השחרור: 1944
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממת' עד מת'		שנת עליה:
		1971
		במידה ועלית באניה, ציין את שמה

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בלגיה הייתה תחת כיבוש גרמני והחיים הרגילים של היהודים הפכו לקשים יותר ויותר. אבי ברח מגרמניה בשנות ה-30 המוקדמות, עם עליית הנאציזם, ונתפס באותה מלחמה בבלגיה. הוא עדיין עבד בחנות הקטנה והיה מתקן נעליים לחוג מצומצם של לקוחות, ביניהם קצינים גרמנים ונשותיהם.

אחותי הוצאה מבית הספר כי אסור היה ליהודים ללמוד ביחד עם הנוצרים. הוריי היו צריכים לענוד את המגן דוד הצהוב כשהלכו ברחוב. בלילה היה עוצר והיהודים לא הורשו להסתובב במקומות ציבוריים כגון בתי קולנוע, תיאטראות, פארקים ועוד. אפילו קניית מזון לא הייתה דבר פשוט כיוון שיהודים היו יכולים לקנות רק בבתי עסק של יהודים ורק בשעות ימים מסוימים. ב-20 בינואר 1942 התקיימה בברלין ועידת ונזה והנאצים החליטו על הפיתרון הסופי של בעיית היהודים. באמצע 1942 התקבלה פקודה מברלין לגרש את כל היהודים מבלגיה. מלכת האם הבלגית, אליזבת, התנגדה לגירוש בטענה שיהודים הבלגים הם נתינים שלה, מה שהחמיר את מצבם של הוריי כיוון שהם היו פליטים פולנים. מתוך 70,000 היהודים שחיו בבלגיה רק 4% היו אזרחים בלגים, וכל השאר גורשו.

אני נולדתי לתוך כל זאת ב-21 ביוני 1942 בסן ג'יל, רובע במרכז בריסל, בבלגיה. הוריי קראו לי הנרי- על שם סבי- הירש. בחודש נובמבר של אותה שנה, בעצתו של שכן, אבא הלך לדבר עם הכומר של הכנסייה סנט- אלן שבשכונה, שהיה בקשר עם אנשים שהיו קשורים לתנועת ההתנגדות ושהיו מוכנים לעזור ולהסתיר יהודים. הכומר התקשר למנהיגות של הצופות הקתוליות של בלגיה וסיפר להן על תינוק בסכנה. באותו ערב, מרסל, אחת האחיות, הגיעה לקחת אותי. היא הגיעה עם ילד יהודי בשם גבריאל שהוסתר אצלה. לילד היו אופניים עם פנס וכך הם היו יכולים לנוע ברחובות צדדיים בבריסל למרות העוצר בלילה. אני הייתי בן חמישה חודשים, והוריי כמסוכם לא יכלו לשאול אפילו למי הן מוסרים אותי ולאן לוקחים אותי היות וזה היה מסכן את הנשים. מי שעזר ליהודים היה נענש באכזריות ואף מוצא להורג, אבל לי היה מזל.

ב-20 בספטמבר 1943, הלנה- האישה שטיפלה בי- התחתנה עם גבר בן 40 כששניהם ללא ילדים. הוא היה קצין בצבא הבלגי והיה מוצב באנטוורפן והם היו צריכים לעבור לשם. בעזרת הכומר סוכם להביא אותי הבית לכמה שעות פרידה. הוריי פגשו את אמי המאמצת בפארק כדי לא לעורר חשדות. כשהחזירו אותי הם עזבו אותי בעגלה לידה מבלי להחליף איתה מילה וכאשר עזבו את הפארק, אבי אמר לאחותי לעקוב אחרי הגברת מבלי שתראה אותה, כדי לדעת לאן היא לוקחת אותי. רחל הייתה אז בת תשע. אחרי נסיעה בחשמלית, היא הלכה עוד כמה רחובות וראתה אותה נכנסת לבניין. כשרחל חזרה להוריי היא אמרה להם שהיא לא יודעת את שם הרחוב אך יכולה להראות להם היכן אני נמצא.

חיי היו- יום נעשו יותר ויותר קשים. שכנים טובים היו מזהירים את הוריי על סכנות, שמועות על מעצרים או חיילים גרמנים בסביבה. אז הם היו נכנסים למסתור, נועלים את עצמם באחד החדרים ושכן היה מגיע ומסתיר את הדלת מאחורי ארון בתקווה שאם הנאצים יערכו חיפוש הם לא יגלו אותם. זה היה יכול להימשך שעות ואף ימים, שבהם אחותי הייתה הקשר היחיד שלהם לעולם שבחוץ- היא הייתה עושה את הקניות, מוסרת נעליים ועוד.

ערב אחד אמי הלכה לבקר את אחותה פאיגה, ובאותו הערב הנאצים ערכו חיפוש אחר יהודים שהסתובבו מחוץ לבית בדיוק באותה שכונה. שתיהן נתפסו ונשלחו למחנה מעבר בדוסין ושם נשאר עד ינואר 1944, עד שנשלחו לאושוויץ שבפולין. ישנה עדות אחת של ניצול שואה שראה איך הן הופרדו בסלקציה, דודתי הלכה לטור העבודה בו היו הצעירים והבריאים יותר ואמי לטור של הזקנים, נשים בהריון וילדים, כאלה שלא הייתה בהם תועלת ונשלחו לתאי הגזים. דודתי כנראה לא עמדה בפרידה והצטרפה לאמי, שתיהן נספו בתאי הגזים.

את אחותי שלח הכומר למסתור במנזר ושם היא נשארה עד סוף המלחמה. היו כעשרים ילדות יהודיות והנזירות חיו בפחד מתמיד שייתפסו, כך רחל עברה קורס מזורז בנצרות. שינו את שמה לשם נוצרי, ופעם בחודש הייתה יכולה לכתוב מכתב לאבי והנזירות היו מצנזרות אותו כדי שלא יידע היכן היא נמצאת. בסופו של דבר הצליח לגלות זאת דרך חברה שלה. אבא, בעזרת המחתרת, הצליח להסתתר עד תחיל שנת 1944 אך כנראה מישהו הלשין עליו והגסטאפו תפס אותו. הוא נשלח למחנה לאסירים פוליטיים בבלגיה ולא הרגו אותו כנראה כיוון שהיה יכול לדווח על עוד יהודים שמסתתרים או משתפים פעולה מהמחתרת. הוא שוחרר בספטמבר 1944 עם שחרור בלגיה על ידי האמריקאים והאנגלים.

שנות המלחמה עבורי היו נעימות, גדלתי לטיפול מסור ואהבה והתרגלתי להוריי המאמצים. לאבי המאמץ הייתה דרגה גבוהה בצבא ולמרות המחסורים היה יכול לספק את כל הדרוש למשפחתו. אמי המאמצת הרגישה שנשלחה על ידי האל כדי להציל אותי וחילקה את כל זמנה בין הטיפול בי לעבודות הבית, עזרה בכנסייה, צדקה וביקור חולים, על אף הפחד המתמיד ממלשינים ומשתפי פעולה עם הנאצים. יום אחד כשנסענו ברכבת, קצין גרמני ישב מולה ואמר לה בצרפתית "את לא יכולה להסתיר את העובדה שהתינוק הזה יהודי". ואז ירד מהרכבת. אני רוצה להאמין שהוא רצה להזהיר אותה.

יום אחד פצצה מעופפת התפוצצה מעל אנטוורפן. מהפיצוץ, החלונות של חדר השינה שלי התנפצו ורסיסי ושברי זכוכית עפו לכל עבר. אחד הרסיסים נתקע בפסלון ברונזה שהיה על השידה לא רחוק מראשי, אבל אני יצאתי ללא כל פגע.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

עם שחרור בלגיה, אבי הביולוגי יצא לחופשי אך למעשה היה כמו אדם אחר שחי בעולם אחר. הוא עונה על ידי הנאצים והיה תשוש ומפוחד. הוא איבד את אשתו, רוב חבריו נספו, בנו מוסתר במקום לא ידוע על ידי אנשים זרים, ולא היה לו בית או עבודה לחזור אליהם. הוא רק ידע על מיקומה של אחותי רחל במנזר ומייד הלך לקחת אותה משם.

אבי ואחותי פנו לבריטל כדי לחפש אותי. הסיכויים למצוא אותי לא היו טובים כיוון שהם לא ידעו את שמות הוריי המאמצים או היכן הם גרים. הצעד הבא היה לחזור על המסלול מהפארק בו נמסרתי שלוש שנים קודם לכן ולהסתמך על זיכרונה של אחותי שראתה בעיניה לאן נלקחתי, על אף שכבר הייתה בת 12 ולא זכרה את הרחובות כפי שנראו לפני שלוש שנים. הם נסעו הלוך ושוב בחשמליות, והמשיכו ללכת עד שהגיעו לרחוב שנראה לה מוכר. היא הסתכלה על הבניינים עד שזיהתה אחד מהם. אבא צלצל בפעמון והשווערת פתחה, ואבא סיפר לה שלפני שלוש שנים הוא מסר את בנו לאנשים לא מוכרים וכעת הוא מחפש אותם. הגברת לא היססה ואמרה שהיא זוכרת שלפני שלוש שנים גר שם זוג עם ילד שלא היה שלהם ומסרה לו את שמותיהם.

אבא פנה למשטרה, שאיתרה את הזוג בכפר קטן בצפון בלגיה, שם מצאו מקלט בעקבות ההפצצות הכבדות של סוף המלחמה. כשאבא התקשר אמי המאמצת ענתה, וכשהציג את עצמו היא הלכה לקרוא לי שאענה לטלפון. חונכתי לקרוא להם דוד ודודה וכשהביאה לי את הטלפון אמרה לי שאבא רוצה לדבר איתי. היא הזמינה אותם לבית וכך בגיל שלוש הכרתי את אבי ואחותי. אבא חיפש דרך בה יוכל לגמול להם על שהצילו אותי אך כל מה שהם ביקשו היה להטביל אותי לנצרות.

לאבא לא היה לאן לקחת אותי אז נשארתי אצל ההורים המאמצים. כשהוא מצא דירה חזרתי אליו, אך חליתי ומהר מאוד חזרתי להוריי המאמצים ונשארתי אצלם לסירוגין עד גיל שש. בזמן הזה אבא הכיר אלמנה ועבר לגור איתה. הוריי רשמו אותי לבית ספר קתולי פרטי על חשבונם, וכך הייתי הילד היהודי היחיד בין 1600 תלמידים.

ב-1950 פרצה מלחמת קוריאה ואבא היה בטוח שהנה מגיעה מלחמת העולם השלישית. הוא דיבר עם אחיו, שגר בבוליביה בדרום אמריקה שנראה מקום בטוח יותר. הוא ברח מגרמניה כבר בשנת 1938. כך עזבנו את בלגיה למרות התחזונו של הוריי המאמצים שביקשו שאשאר איתם לתמיד. במשך 11 שנים נשארתי בבוליביה והתכתבתי עם הוריי המאמצים, ולאחר מכן עוד עשר שנים בברזיל. בכל חג מולד ויום הולדת הייתי מקבל מהם מתנה וכך המשיך הקשר איתם.

במשך השנים התחתנתי ונולדו לי ילדים. ב-1971 החלטנו אשתי ואני לעלות לארץ, ובדרך עצרנו בבלגיה לבקר את הוריי המאמצים. הביקור היה מרגש מאוד והדירה שלהם הייתה מלאה בתמונות שלי ומכתבים שאמי המאמצת שמרה מכל השנים. אבי המאמץ לקח אותי לבנק לפדות איגרות חוב ממשלתיות שהפקיד על שמי, בשווי 600 דולר. שנה לאחר מכן הוא נפטר.

נא ספרי/ על חיך בארץ (תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

ב-1973 אמי המאמצת הגיעה לבקר בישראל ולאחר מכן המשכנו להתכתב ולדבר בטלפון, עד שנת 1983 שהחלטתי לטוס ולבקר אותה בבלגיה. מצאתי אותה בבית חולים, נשארתי איתה שעות ארוכות למשך כל העשרה ימים בהם שהיתי בבלגיה. היא הייתה צלולה וזכרה את כל הפרטים הקטנים ביותר בסיפור היות ואני הייתי קטן מכדי לזכור. שבועיים לאחר חזרתי ארצה, האחין שלה הודיע לי שהיא נפטרה. היא הייתה בת 85, וזה נראה כאילו היא חיכתה רק לי כדי להיפרד.

באותו ביקור בבלגיה הלכתי לבקר ב"אנדרטת היהודים", חצר עגולה מוקפת חומת שיש שהוקמה במרכז בריטל ועליה 30,000 שמות היהודים תושבי בלגיה שנספו בשואה. הלכתי לקנות זר פרחים כדי להניח לצד שמן של אמי ודודתי וכאשר הגעתי לשלם על הזר קיבלתי גם כרטיס ברכה. הדבר היחיד שעלה על דעתי לכתוב היה את שמות בני המשפחה בחיים באותה עת. היטלר הרג שניים מאיתנו אך המלחמה הפרטית שלנו אנחנו ניצחנו, כבר היינו 13 במשפחה.

בחנוכה שנת 2000, חג הניסים, חבר התקשר אליי ואמר לי שמחפשים אותי ברדיו בתוכנית "חיפוש קרובים" שמשודרת רבע שעה בכל יום ברשת ב' ועוזרת לאנשים שאיבדו קשר עם קרובים או חברים בשואה או בכלל. התקשרתי לתחנה ונאמר לי שג'קי ברקן מחפש אותי, גם הוא הוסתר אצל אותן אחיות וגם אחרי חיפושים הוא מצא אחת מהן בחיים כשהיא בת 92 והיא סיפרה לו עליו כשהייתי תינוק והיא חושבת שכיום אני בישראל, וכך נפגשנו. טסתי לבלגיה ופגשתי אותה וגם את גבריאל צימרמן, שהיה הילד עם האופנים עם הפנס שהיה מסיע אותנו כשהיה עוצר לילה בבריטל.

זהו סיפורי, אני אחד מבין 3,000 ילדים יהודיים שניצלו השואה על ידי בלגים טובים, מעשה שאין מקביל לו בהיסטוריה. אני חושב שמלאכים אין בשמיים בלבד. יש כאלה שהסתכנו, שהסתירו אותי, הצילו אותי, טיפלו בי ואהבו אותי- כל זאת מתוך אנושיות. כנראה שהמשורר הצרפתי Bossuet חשב על אמי המאמצת כשכתב "טוב לב מילא את ליבה, שמחה מעולם לא הייתה אמיתית יותר או טבעית יותר אלא כאשר היא השביעה את רצון הזולת".

הסיפור נכתב על ידי צבי שלמוביץ

קריית שמונה, אפריל 2013